

Natuur: Overeenkomst afsluiting "Verkenningjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen NNN" (A-agenda commissie NLG 14 oktober 2019)

De provincie werkt aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Binnen het NNN is een flink aantal percelen waarop nog agrarische productie plaatsvindt, soms met een subsidie voor agrarisch natuurbeheer. Op deze percelen is een verandering nodig om de natuur te realiseren. De overeenkomst "Verkenningjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het Natuurnetwerk Nederland" wordt aangegaan met vier agrarische collectieven, LTO-Noord, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland en is ter afsluiting van het verkenningjaar en is de basis om in drie pilotgebieden aan de slag te gaan om het NNN af te maken.

Eerste termijn:

De heer **De Wit** (VVD) is blij dat diverse partijen, zoals natuurverenigingen, agrariërs en de Provincie elkaar hebben gevonden middels deze overeenkomsten en daarmee kunnen bijdragen aan de natuur in de gebieden. De VVD is wel nieuwsgierig naar de uiteindelijke effectiviteit van deze samenwerking, in het bijzonder naar de nieuwe middelen die daarvoor worden ingezet, ontpachting en duurzaam agrarisch natuurbeheer.

Hoe leidt de inzet van deze middelen tot de gewenste doelen? De overeenkomst gaat niet over de beoordelingscriteria en succescriteria. Kunnen Gedeputeerde Staten toezeggen dat er zo snel mogelijk na inwerkingtreding een evaluatie richting Provinciale Staten komt in het kader van de uitvoering van de samenwerking. Op welke doelen of beoordelingscriteria zal de samenwerking worden beoordeeld?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt zich af hoe het verkenningjaar is geweest. Zij kan zich voorstellen dat het moeizaam was.

Waarom zijn er 3 pilots? In de vorige periode is men een bepaalde weg ingeslagen, in het Coalitieakkoord bekrachtigd met 3000 hectaren natuur. Ze vraagt zich af of de bedrijven die meedoen een lot uit te loterij hebben gehaald of het zwaard van Damocles boven hun hoofd hebben hangen. Er hangt veel vanaf. Wat zijn de criteria? Die zijn diffuus, ze vraagt meer duidelijkheid aan Gedeputeerde Staten.

De heer **Zoon** (PvdD) vindt het mooi dat natuurdoelen voorop worden gesteld. Het zou eigenlijk geen pilot situatie moeten zijn, maar moeten gelden voor alle natuurgebieden. Dit is een specifiek gebied, in hoeverre kan deze pilot ook worden gebruikt in andere NNN gebieden? Er wordt veel gesproken over stikstof, is vee überhaupt wel mogelijk binnen natuurgebieden? In hoeverre druist deze overeenkomst in tegen het beleid rondom de stikstof aanpak?

De heer **Mantel** (FvD) merkt op dat FvD was nog niet was vertegenwoordigd in dit huis toen in november 2017 de motie over NNN werd aangenomen. Deze motie is bij democratisch besluit aangenomen en dat respecteert FvD. Na bestudering heeft FvD een aantal eigenaardigheden ontdekt.

FvD is groot bewonderaar van het Noord-Hollandse landschap en voorstander van natuurontwikkeling. Zij zet echter vraagtekens bij de maakbaarheid van natuur. De Provincie heeft haar best gedaan om met vele netwerken en partners tot een plan te komen. Het actief betrekken van beroepsgroepen bij beleidsvorming is cruciaal voor een goed functionerende

democratie. De heer Mantel citeert uit de voordracht, pagina 4: "Agrariërs wordt perspectief geboden, maar de basis zal steeds zijn, meegaan in de realisatie van NNN waardige natuurkwaliteit of, als dat niet haalbaar is of gewenst wordt, een traject gericht op het voortzetten van de bedrijfsvoering elders."

FvD heeft kennis genomen van de drie pilot gebieden en gelezen dat de Provincie zichzelf een instrumentarium heeft toebedeeld om de doelstellingen te behalen.

In dit instrumentarium staat, in de visie van FvD, een zorgelijk instrument. In de eindversie overeenkomst wordt op pagina 6 bij F gesproken over het onteigenen van bedrijven dan wel landerijen. Dat kan en mag volgens FvD niet gebeuren. Het onteigenen van privébezit van agrariërs is een stalinistische werkwijze waarmee FvD niet akkoord gaat.

Mevrouw **Strens** (D66) interrumpeert en vraagt of het instrument van onteigening wel kan worden toegepast bij de realisatie van een weg.

De heer **Mantel** (FvD) antwoordt dat als er honderd duizenden mensen gebruik van kunnen maken, het iets anders is dan een landgoed.

Mevrouw **Strens** (D66) merkt op dat het hier niet over een landgoed gaat, maar over een stuk natuur waar misschien wel honderd duizenden vogels gebruik van kunnen maken.

De heer **Mantel** (FvD) antwoordt dat het eraan ligt hoe groot het stuk grond is. Dat is in dit geval moeilijk te bepalen, aangezien het om pilot gebieden draait.

In de zienswijze PNO leest FvD dat meerdere inwoners, bedrijven en stichtingen zich zorgen maken over dit instrument. Zij hebben gevraagd om buiten de NNN begrenzing te worden geplaatst. Zij zijn bang dat de Provincie hun privé eigendommen zal onteigenen.

Voorzien Gedeputeerde Staten dat er agrariërs zijn die niet willen meewerken en verplaatsen? Zijn Gedeputeerde Staten het met FvD eens dat onteigening een kwalijke zaak is en dat dit instrument uit de regio moet worden gehaald? Zo nee, waarom niet?

Het uitgangspunt zal zijn meegaan in de realisatie. Vinden Gedeputeerde Staten dan dat er nog sprake is van vrijwilligheid en goed overleg?

Agrariërs kunnen een vergoeding krijgen die recht doet aan de grondprijs van de locatie van het bedrijf. Als dezelfde agrariër zijn bedrijf wil voortzetten op een andere locatie in de Provincie, waar een hogere prijs voor de grond wordt gerekend, zijn Gedeputeerde Staten dan bereid om de hogere grondprijs te compenseren? Zo nee, waarom niet?

De heer **Van den Heuvel** (CU) meldt dat CU blij is met deze overeenkomst.

De evaluatie zou na drie jaar plaatsvinden. Kan er na een jaar een tussenevaluatie worden gedaan op onderdelen? Ingezette trajecten om NNN te verwerven buiten de pilot gebieden worden stilgezet. Hoe wordt daarmee omgegaan?

De heer **Bond** (CDA) meldt dat het CDA akkoord kan gaan met het stuk. Er moet nog wel het een en ander bij komen. Het CDA is blij dat wordt gezien dat de ambitie van 3000 hectare NNN niet zonder de boeren kan worden gehaald, als het gaat om agrarisch natuurbeheer. Anders wordt het een onbetaalbare en onhaalbare missie.

Doen alle partijen die hun handtekening hebben gezet nu mee?

De heer **Cardol** (GL) vindt het ook een interessante regeling om de komende jaren aan het werk

te gaan met het herstellen van biodiversiteit in de pilot gebieden. Het is goed om ervaring op te doen met nieuwe instrumenten. Over twee jaar moet het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zijn ingevuld. Hoe wordt het tempo erin gehouden?

Wat gebeurt er als grondeigenaren in de gebieden niet willen meedoen? Kunnen zij niets doen als zij geen beroep doen op financiële ondersteuning (artikel 6 overeenkomst)?

De contractperiode van 12 jaar lijkt GL goed. Wat gebeurt er daarna? Kan hier een bindende afspraak over worden gemaakt?

Wat gebeurt er de komende jaren buiten deze drie pilot gebieden? Wordt er gewacht op de ervaringen in deze gebieden of wordt er aan de slag gegaan met herstel in andere gebieden binnen en buiten NNN?

GL wil graag tussentijds worden geïnformeerd over de voortgang van de pilot.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat een verkenning naar biodiversiteit al eerder is gedaan door onderzoekers van de Universiteit van Leiden. Het bleek dat er in een eeuw tijd 112 verschillende plantensoorten bij zijn gekomen.

Agrariërs staan onder grote druk, terwijl ze een gewaardeerd aandeel leveren aan de Noord-Hollandse economie, werkgelegenheid en voedselvoorziening. De PVV is van mening dat agrarische doelen voorop dienen te staan en kan niet instemmen met het voorliggend besluit.

Mevrouw **Strens** (D66) vraagt zich af of deze afspraken voldoende zekerheid en toekomstperspectief bieden voor ondernemers en agrariërs om de omschakeling te kunnen maken naar een bedrijf dat meer gericht is op de natuur.

Worden de NNN in deze gebieden geborgd? Kunnen de doelstellingen worden behaald met deze set afspraken?

De evaluatiecriteria worden later vastgesteld. D66 ziet hier graag al meer op dit moment vastgelegd, waarbij de natuurdoelstellingen helder terug moeten komen.

Beantwoording door Gedeputeerde **Rommel**:

Ze is blij met het enthousiasme van de commissieleden. Het verkenningsjaar is juist ook door de inbreng van de commissie uitgevoerd. Met de agrariër zelf aan tafel is gekeken hoe de natuurdoelstellingen konden worden behaald. Het mooie aan deze overeenkomst is dat alle partijen eraan meedoen. Er zijn drie pilot gebieden omdat er met drie beheerorganisaties wordt samengewerkt.

De vraag over een evaluatie op korte termijn wordt meegenomen naar betrokken partijen. Zij stellen de evaluatiedoelen vast.

Gedeputeerde **Rommel** neemt dit punt mee naar deze partijen en zal hier op korte termijn op terugkomen. De overeenkomst moet eerst zijn getekend.

De heer **De Wit** (VVD) interrumpeert en vraagt Gedeputeerde om toe te zeggen dat na het ondertekenen van de overeenkomst en het bepalen van de evaluatiedoelen Gedeputeerde Staten de commissie informeren over de evaluatie.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de doelen snel zullen worden vastgesteld. Daarna wordt de commissie van de evaluatie op de hoogte gesteld.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) interrumpeert en vraagt om verduidelijking. De evaluatiecriteria moeten nog met de partijen worden vastgesteld. Er kunnen nuance verschillen zijn tussen de

doelen van de participanten aan de pilots en van de Provincie. Hoe wordt frictie voorkomen?

Gedeputeerde **Rommel** begrijpt de zorg. Dit heeft te maken met loslaten. Dat is ook in het verkenningsjaar gebeurd. Het zijn hele verschillende partijen waarmee wel overeenstemming is bereikt. Hierin kunnen de doelen ook worden neergezet. Dit zal in overleg gebeuren en kan niet van het ene op het andere moment. Ze komt zo snel mogelijk met de evaluatiedoelen, maar men moet eerst aan de slag.

Gedeputeerde **Rommel** vervolgt dat de instrumenten in gezamenlijkheid worden getest. De pilots vinden vooral plaats in gebieden met weidevogels. Hoe verhoudt stikstof zich tot NNN?

De heer **Zoon** (PvdD) geeft een toelichting op zijn vragen.

Meestal wordt een pilot gebruikt om iets verder uit te rollen in andere gebieden. In hoeverre is dat hier van toepassing?

Er wordt nog steeds veehouderij mogelijk gemaakt binnen natuurgebieden. Parallel hieraan loopt een discussie om binnen natuurgebieden de veestapel te verminderen of zelfs te halveren. Staan de pilots niet haaks op dit beleid?

Gedeputeerde **Rommel** vertelt dat ze bij de bijeenkomsten in het verkenningsjaar met boeren buiten dit gebied heeft gesproken die ook willen meedoen. Ze willen nu al zekerheid en niet wachten tot de pilots zijn afgerond. Gedeputeerde wil nu al in gesprek gaan met deze boeren. Als de pilots zijn afgerond, wil men wat is geleerd van de pilots meenemen naar andere gebieden.

Over stikstof kan ze niet precies zeggen hoe het wordt meenomen, maar natuurlijk wordt hiernaar gekeken.

De heer **Mantel** (FvD) interrumpeert en heeft een vraag over de begrenzing op de kaart. Er wordt uitgegaan van meegaan. Stel, een veehouder in het gebied wil echt niet en loopt het risico om te worden onteigend. En een veehouder buiten het gebied met een even groot landgoed wil wel. Wat is daar dan mogelijk?

Gedeputeerde **Rommel** wil niet op de zaken vooruitlopen. Als er een boer is die wil ruilen met iemand anders, dan zal de Provincie kijken hoe daarbij kan worden geholpen. Het gaat om vrijwilligheid om er samen uit te komen. Er wordt met de boeren overlegd wat nodig is. Wat betreft het onteigenen, er wordt eerst met elkaar in overleg gegaan. Bijvoorbeeld de boeren die kwamen protesteren bij het provinciehuis willen wel, maar er wordt niet met ze gepraat. Gedeputeerde Staten zijn niet van mening dat onteigenen een kwalijke zaak is. Hoe werkt het als een agrariër een hogere prijs kan krijgen voor hetzelfde stuk grond? Er wordt op een zorgvuldige manier met onteigening omgegaan. Wordt er een hogere prijs geboden, dan zal de Provincie kijken naar de marktconforme waarde. Op dat moment wordt gekeken wat de prijs is.

De heer **Mantel** (FvD) interrumpeert en licht zijn vraag toe. Stel, een melkveehouder gaat akkoord en accepteert de grondwaarde. Wil hij zijn bedrijf op een andere plek voortzetten, waar de grondprijs lager ligt, dan moet hij alsnog naar de bank voor een lening. Kan de Provincie dit compenseren?

Gedeputeerde **Rommel** kan geen algemeen antwoord geven op zulke specifieke vragen. Dat hangt van zoveel factoren af. Als er een concrete vraag ligt, dan kan daarnaar worden gekeken. Alle partijen hebben toegezegd dat ze meedoen.

Zodra het contract is getekend, wordt er met tempo aan de slag gegaan.

Gedeputeerde vindt het nog te vroeg om na te denken over 'wat als partijen niet meedoen?' of 'wat daarna?' Men gaat eerst aan de slag. Problemen kunnen worden opgelost als ze zich voordoen.

Buiten de pilot gebieden wordt nog steeds doorgedaan. Het verkenningsjaar heeft veel aandachtsgebieden naar voren gebracht.

Gedeputeerde Staten gaan ervan uit dat er met de instrumenten voldoende zekerheid is voor agrarische ondernemers. Dat zal per gebied en per agrariër verschillend zijn.

Is dit genoeg voor het borgen van NNN? Zekerheid bestaat nooit. Dit is juist ingezet omdat er veel goeds gebeurde in de gebieden. Men wil de natuurdoelstelling op een hoger plan zetten.

Tweede termijn:

Mevrouw **Jellema** (PvdA) verwijst naar een passage waarin staat dat voor agrariërs binnen het pilot gebied, maar buiten de NNN begrenzing er niets verandert. Hoe kan dat?

In de pachtcontracten staat 12 jaar. In de vorige statenperiode was er over pachtcontracten nogal wat te doen. Ze moesten kortdurend zijn, met variatie en ook jonge boeren zouden in toerbeurt de kans moeten krijgen. Hoe verhoudt zich de 12 jaar tot de provinciale doelen?

Mevrouw **Strens** (D66) heeft gehoord dat de doelen gezamenlijk worden bepaald en tegelijkertijd moet de NNN doelstelling worden gerealiseerd. De evaluatiecriteria moeten worden vastgesteld. Heeft zij het zo goed begrepen?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat er binnen de pilot geen NNN gebieden zijn.

Het pachtbeleid wordt nog geëvalueerd.

Wat mevrouw Strens aangeeft, is juist.

De **voorzitter** concludeert dat het stuk als hamerstuk door kan naar de Provinciale Staten .